

Lagrådsremiss

Elektronisk ansökan om lantmäteriförrättning

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 24 april 2014

Beatrice Ask

Johan Danelius
(Justitiedepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

Regeringen föreslår att det ska bli möjligt att ansöka om lantmäteriförrättning elektroniskt. Förslagen gör det enklare och snabbare att ansöka om förrättning. Detta leder till lägre kostnader både för lantmäterimyndigheterna och för sakägarna.

Möjligheten till elektronisk ansökan ska finnas i alla slags förrättningar och därmed omfatta bl.a. fastighetsreglering, avstyckning, inrättande av gemensamhetsanläggning och upplåtelse av ledningsrätt. Även andra handlingar än själva ansökan ska kunna lämnas in elektroniskt.

Regeringen föreslår också ändringar i reglerna om vilka kontaktuppgifter som ska lämnas i en ansökan om förrättning. Dessutom föreslås att en sakägare som anlitar ombud inte alltid ska vara tvungen att visa upp ombudets fullmakt i original. Detta ska bara krävas om lantmäterimyndigheten anser att det behövs.

Lagändringarna är ett led i arbetet för att uppnå målet för regeringens it-politik: att Sverige ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2015.

Innehållsförteckning

1	Beslut	3
2	Lagtext	4
2.1	Förslag till lag om ändring i fastighetsbildningslagen (1970:988)	4
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1971:1037) om äganderättsutredning och legalisering	8
3	Ärendet och dess beredning	9
4	Enklare, snabbare och billigare med elektronisk ansökan	9
4.1	Elektronisk ansökan om lantmäteriförrättning införs	9
4.2	Elektronisk ansökan i alla slags förrättningar.....	13
4.3	Möjligt att ge in andra handlingar elektroniskt	17
5	Bättre information om hur sakägare kan kontaktas	20
6	Ikraftträdande	22
7	Förslagets konsekvenser	23
8	Författningskommentar	25
8.1	Förslaget till lag om ändring i fastighetsbildningslagen (1970:988)	25
8.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (1971:1037) om äganderättsutredning och legalisering	31
Bilaga 1	Sammanfattning av rapporten Elektronisk ansökan om lantmäteriförrättning (LM-rapport 2012:2).....	33
Bilaga 2	Rapportens lagförslag	35
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna.....	40

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i fastighetsbildningslagen (1970:988),
2. lag om ändring i lagen (1971:1037) om äganderättsutredning och legalisering.

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i fastighetsbildningslagen (1970:988)

Härigenom föreskrivs i fråga om fastighetsbildningslagen (1970:988)¹ dels att 4 kap. 8, 9 och 13 §§ ska ha följande lydelse, dels att det i lagen ska införas fem nya paragrafer, 4 kap. 8 a–8 e §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap. 8 §²

Ansökan om fastighetsbildning görs skriftligen hos lantmäterimyndigheten. Muntlig ansökan som görs vid förrättningsammansträde skall dock godtas, om den väckta frågan lämpligen kan prövas vid samma förrättning.

Sökanden *skall* ange den åtgärd som han önskar genomförd samt uppge den eller de fastigheter *för vilka* han för talan. *I den mån* det kan anses skäligt att sökanden skaffar uppgifter *därom* eller *sådana* ändå är tillgängliga *för honom*, *skall* han också ange de andra fastigheter som saken angår *ävensom* namn och postadress *beräffande* fastighetsägarna samt de innehavare av servitut, nyttjanderätt eller rätt till elektrisk kraft som kan beröras av åtgärden.

Ansökningshandling skall vara egenhändigt undertecknad av sökanden eller *hans* ombud.

Till *ansökningshandling* *skall* sökanden *i huvudskrift eller styrkt avskrift* foga de *skriftliga* hand-

En ansökan om fastighetsbildning ska vara skriftlig och ges in till lantmäterimyndigheten. En muntlig ansökan som görs vid ett förrättningsammansträde ska dock godtas om den väckta frågan lämpligen kan prövas vid samma förrättning.

Sökanden *ska* ange den åtgärd som han *eller hon* önskar genomförd samt uppge den eller de fastigheter *som han eller hon* för talan *för*. *Om* det kan anses skäligt att sökanden skaffar uppgifter *om det* eller *om sökanden* ändå *har tillgång till uppgifterna*, *ska* han *eller hon* också ange de andra fastigheter som saken angår *samt* namn *på* fastighetsägarna *och på* de innehavare av servitut, nyttjanderätt eller rätt till elektrisk kraft som kan beröras av åtgärden.

En ansökan ska undertecknas eller signeras elektroniskt av sökanden eller *sökandens* ombud.

Till *en ansökan* *ska* sökanden *bifoga* de handlingar *som han eller hon har* och som är av betydelse

¹ Lagen omtryckt 1992:1212.

² Senaste lydelse 1995:1394.

lingar som han *innehär* och som är *för* saken.
av betydelse *i* saken.

8 a §

En ansökan som ges in av en enskild sökande ska innehålla uppgifter om sökandens

1. personnummer eller organisationsnummer,

2. postadress och adress till arbetsplats samt i förekommande fall annan adress där sökanden kan anträffas för delgivning genom stämningsman,

3. telefonnummer till bostaden och arbetsplatsen samt mobiltelefonnummer, med undantag för nummer som avser ett hemligt telefonabonnemang som behöver uppges endast om lantmäterimyndigheten begär det,

4. e-postadress, och

5. förhållanden i övrigt av betydelse för delgivning med honom eller henne.

Om sökandens talan förs av en ställföreträdare, ska motsvarande uppgifter lämnas även om honom eller henne. Om sökanden har ett ombud, ska ombudets namn, postadress, telefonnummer till arbetsplatsen, mobiltelefonnummer och e-postadress anges.

8 b §

Om det finns en enskild som kan beröras av en ansökan i egenskap av fastighetsägare eller innehavare av servitut, nyttjanderätt eller rätt till elektrisk kraft, ska ansökan innehålla uppgifter om den enskilde i de hänseenden som anges i 8 a §. Uppgifterna behöver dock lämnas endast om det kan anses skäligt att sökanden skaffar dem eller om han eller hon ändå har tillgång till dem.

8 c §

Uppgifter som avses i 8 a och 8 b §§ ska gälla förhållandena när uppgifterna lämnas till lantmäterimyndigheten. Om något av dessa förhållanden ändras eller om en uppgift är ofullständig eller felaktig, ska det genast anmälas till lantmäterimyndigheten.

8 d §

En ansökan som ges in elektroniskt ska lämnas till det mottagningsställe för elektroniska handlingar som lantmäterimyndigheten anvisar. Ansökan ska anses ha kommit in till lantmäterimyndigheten när den har anlänt till det mottagningsstället.

8 e §

Andra handlingar än ansökan ska ges in till lantmäterimyndigheten i original eller i form av en bestyrkt kopia, om inte lantmäterimyndigheten tillåter att en handling ges in i någon annan form. Om en handling ges in i form av en bestyrkt kopia, får lantmäterimyndigheten begära att originalhandlingen visas upp.

9 §³

Om ansökan inte uppfyller *föreskrifterna* i 8 § eller i övrigt är ofullständig, *kan* lantmäterimyndigheten förelägga sökanden att avhjälpa bristen.

Om lantmäterimyndigheten har beslutat att sökanden *skall* betala förskott på förrättningskostnaderna innan ansökan tas upp till prövning, *kan* sökanden också föreläggas att fullgöra denna skyldighet.

Om *en* ansökan inte uppfyller *kraven* i 8–8 c §§ eller i övrigt är ofullständig, *får* lantmäterimyndigheten förelägga sökanden att avhjälpa bristen. *Detsamma gäller om sökanden inte uppfyller kraven i 8 e §.*

Om lantmäterimyndigheten har beslutat att sökanden *ska* betala förskott på förrättningskostnaderna innan ansökan tas upp till prövning, *får* sökanden också föreläggas att fullgöra denna skyldighet.

³ Senaste lydelse 1995:1394.

13 §⁴

Förrättningslantmätare och god man får ej vara ombud för eller biträde åt sakägare vid den lantmäterimyndighet som han tillhör. Ej heller får den vara ombud eller biträde som tagit befattning med saken i sin tjänst eller såsom ombud för eller biträde åt sakägare med motstående intresse. Detsamma gäller beträffande den som står i sådant förhållande till förrättningsman som avses i 4 kap. 12 § rättegångsbalken.

I övrigt gäller 12 kap. rättegångsbalken i tillämpliga delar.

En förrättningslantmätare eller en god man får inte vara ombud för eller biträde åt en sakägare vid den lantmäterimyndighet som han eller hon tillhör. Den som har befattat sig med saken i sin tjänst eller som ombud för eller biträde åt en sakägare med motstående intresse får inte heller vara ombud eller biträde. Detsamma gäller den som står i ett sådant förhållande till en förrättningsman som avses i 4 kap. 12 § rättegångsbalken.

I övrigt gäller 12 kap. rättegångsbalken i tillämpliga delar. *En skriftlig fullmakt behöver dock inte visas upp annat än om lantmäterimyndigheten anser att det behövs.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2015.

⁴ Senaste lydelse 1995:1394.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1971:1037) om äganderättsutredning och legalisering

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (1971:1037) om äganderättsutredning och legalisering ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Äganderättsutredning sker vid förrättning, som handläggs av lantmäterimyndigheten.

En äganderättsutredning görs vid en förrättning som handläggs av lantmäterimyndigheten.

Om äganderättsutredningen är av betydelse för en annan förrättning som handläggs av lantmäterimyndigheten, får myndigheten handlägga äganderättsutredningen och den andra förrättningen gemensamt.

Bestämmelserna i 4 kap. 1–7, 12 och 13 §§, 14 § första och fjärde styckena, 16–23, 28 och 29 §§, 30 § första stycket samt 31 och 33–40 §§ fastighetsbildningslagen (1970:988) tillämpas också i fråga om äganderättsutredning.

I fråga om äganderättsutredningen tillämpas 4 kap. 1–7, 8 e, 12 och 13 §§, 14 § första och fjärde styckena, 16–23, 28 och 29 §§, 30 § första stycket samt 31 och 33–40 §§ fastighetsbildningslagen (1970:988).

Lantmäterimyndigheten skall underrätta den eller de kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom plan- och byggnadsväsendet om tid och plats för sammanträden, om en sådan nämnd kan antas ha ett intresse i ärendet.

Lantmäterimyndigheten ska underrätta den eller de kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom plan- och byggnadsväsendet om tid och plats för sammanträden, om en sådan nämnd kan antas ha ett intresse i ärendet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2015.

¹ Senaste lydelse 2004:394.

3 Ärendet och dess beredning

I augusti 2013 gav Lantmäteriet in rapporten Elektronisk ansökan om lantmåteriförrättning (Lantmåterirapport 2012:2) till Justitiedepartementet. En sammanfattning av rapporten finns i *bilaga 1*. Rapportens lagförslag finns i *bilaga 2*.

Rapporten har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. En sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig i ärendet (Ju2013/6259/L1).

I lagrådsremissen behandlas de av rapportens förslag som avser lagstiftningsåtgärder.

4 Enklare, snabbare och billigare med elektronisk ansökan

4.1 Elektronisk ansökan om lantmåteriförrättning införs

Regeringens förslag: Det införs en möjlighet att ge in en ansökan om lantmåteriförrättning elektroniskt.

Förslaget i Lantmåteriets rapport: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Remissinstanserna är i allt väsentligt positiva till förslaget.

Skälen för regeringens förslag

Ansökan om lantmåteriförrättning kan i dag bara göras i pappersform

Genom beslut vid en lantmåteriförrättning kan fastighetsrättsliga förhållanden förändras på olika sätt. Till exempel kan fastighetsindelningen ändras genom att fastigheter nybildas eller ombildas. Vidare kan servitut bildas, ändras eller upphävas. Även frågor om att bilda en gemensamhetsanläggning eller att upplåta en ledningsrätt prövas vid en förrättning.

En förrättning handläggs av en lantmåterimyndighet. Förutom den statliga lantmåterimyndigheten, Lantmåteriet, finns det ett flertal, för närvarande 38 stycken, kommunala lantmåterimyndigheter.

De centrala reglerna om lantmåteriförrättningen finns i fastighetsbildningslagen (1970:988), till vilken bl.a. ledningsrättslagen (1973:1144) och anläggningslagen (1973:1149) hänvisar.

En ansökan om förrättning ska enligt 4 kap. 8 § fastighetsbildningslagen göras skriftligen hos lantmåterimyndigheten. Det enda undantaget är för muntliga ansökningar som görs vid ett förrättningsorgan. En sådan ansökan ska godtas, om den avser en fråga som lämpligen kan prövas vid samma förrättning.

Ett krav på skriftlig ansökan utesluter inte i sig att ansökan görs elektroniskt. Snarare än att föreskriva papperskommunikation för dess egen skull är syftet med ett skriftlighetskrav normalt att utesluta flyktiga former för kommunikation och dokumentation för att i stället åstadkomma en beständig, entydig och lätt kommunicerad hantering. Detta syfte kan i allmänhet även uppfyllas med elektroniska rutiner (jfr Ds 2003:29 s. 94). I 4 kap. 8 § fastighetsbildningslagen uppställs emellertid även ett krav på att ansökningshandlingen ska vara egenhändigt undertecknad av sökanden eller sökandens ombud. Kravet på egenhändigt undertecknande kan inte uppfyllas på annat sätt än genom namnteckning med penna på papper (se bl.a. prop. 2005/06:135 s. 27, prop. 2011/12:126 s. 10, Ds 2003:29 s. 90 f. och rättsfallet RÅ 2002 not 206). Genom kravet på undertecknande utesluts därför i dag att ansökan om lantmäteriförrättning görs i annan form än pappersform. Kravet hindrar därmed att det inrättas ett elektroniskt förfarande för ansökan om förrättning.

Elektronisk ansökan minskar tidsåtgång och kostnader

Förrättningskostnaderna fördelas enligt de regler som gäller för den åtgärd som förrättningen avser. Dessa regler varierar något mellan de olika åtgärderna men gemensamt är att det är sakägarna i förrättningen som har huvudansvaret för kostnaderna. Åtgärder som effektiviserar handläggningen och minskar arbetsbehovet hos lantmäterimyndigheten leder således till lägre kostnader för sakägarna.

En möjlighet till elektronisk ansökan om förrättning bidrar till att lantmäterimyndigheternas leveranstider minskar. Myndigheterna slipper vissa arbetsmoment, däribland vissa skannings- och registreringsuppgifter. Myndigheterna får vidare ett smidigare och snabbare sätt att kommunicera med sakägarna.

Om en ansökan om förrättning kan ges in elektroniskt, underlättas dessutom sökandens arbete med att upprätta och ge in ansökan. Färre handlingar behöver skickas per post till lantmäterimyndigheten. Ett elektroniskt förfarande kan även minska myndighetens behov av att begära kompletteringar av ansökan. I ett elektroniskt förfarande kan nämligen kontroller och stöd för upprättandet av ansökan byggas in på ett sätt som inte är möjligt när ansökan upprättas i pappersform. Ett elektroniskt förfarande motverkar därför att sökanden av misstag fyller i ansökan fel eller utelämnar viktiga uppgifter.

Det är enligt regeringens mening uppenbart att en möjlighet att ge in en ansökan elektroniskt kan medföra väsentliga förenklingar för företag och myndigheter som är beroende av lantmäteriförrättningar för sin verksamhet. Det kan t.ex. handla om företag som ofta deltar i större infrastrukturprojekt eller som äger ledningar eller annan kommunikationsutrustning som behöver skyddas med ledningsrätt. Av Lantmäteriets rapport framgår också att särskilt sådana sakägare som frekvent ger in ansökningar om lantmäteriförrättning har framfört önskemål om att få ge in dessa elektroniskt.

En framgångsrik e-förvaltning

I takt med att användningen av elektronisk kommunikation har ökat i samhället har också medborgarnas intresse för att kunna kommunicera

elektroniskt med myndigheterna ökat. Den svenska statsförvaltningen har varit framgångsrik i att använda modern teknik för att förenkla kontakterna med medborgarna och effektivisera myndigheternas verksamheter.

Målet med regeringens e-förvaltningsarbete är att det ska vara så enkelt som möjligt för så många som möjligt att utöva sina rättigheter och fullgöra sina skyldigheter samt ta del av förvaltningens service. Dessutom bör e-förvaltning stärka öppenheten och medborgares, företags och organisationers utvecklingsförmåga i syfte att skapa största möjliga samlad nytta i samhället. En viktig utgångspunkt är att IT och e-tjänster ska användas för att förbättra tillgängligheten till förvaltningen för medborgare och företag, oberoende av t.ex. bostadsort, verksamhetsort, ålder eller funktionsnedsättning (se prop. 2009/10:175 s. 68 f.).

Många myndigheter har redan infört rutiner för elektronisk ansökan, däribland Centrala studiestödsnämnden (CSN), Försäkringskassan, Bolagsverket och Patent- och registreringsverket (PRV). Dessutom är det i stor utsträckning möjligt att lämna deklARATIONER och andra uppgifter till Skatteverket i elektronisk form. Ett annat exempel på god e-förvaltning är webbplatsen www.verksam.se där Bolagsverket, Skatteverket och Tillväxtverket tillsammans har samlat information och e-tjänster för den som ska starta eller driver ett företag. Sammantaget tillhandahåller myndigheterna i dag drygt 3 800 e-tjänster till privatpersoner, företag och offentlig sektor (se skr. 2013/14:155 s. 27).

Det finns även inom det fastighetsrättsliga området en förebild för rutiner för elektronisk ansökan. Sedan oktober 2012 är det nämligen möjligt för många professionella ingivare, t.ex. fastighetsmäklare, advokater och banker, att ansöka om inskrivning i fastighetsregistret elektroniskt (se 19 kap. 10 § jordabalken, 3 a–3 c §§ inskrivningsförrordningen [2000:309] och Lantmäteriets föreskrifter om e-ansökan [LMFS 2012:1]).

Vidare har det inom Lantmäteriet tagits fram ett system för intern elektronisk signering av förrättningshandlingar. Handlingar som en lantmäterimyndighet själv upprättar kan hanteras helt elektroniskt. Vid Lantmäteriet pågår det dessutom en särskild utredning där förutsättningarna för kommunikation med sakägare via internet ses över. En möjlighet till elektronisk ansökan om lantmäteriförrättning innebär att ytterligare ett steg tas mot ett förverkligande av tankarna bakom e-förvaltningen inom lantmäteriområdet.

Dags för en möjlighet till elektronisk ansökan om lantmäteriförrättning

En förutsättning för att det ska vara möjligt att införa regler om elektronisk ansökan är att det kan skapas ett elektroniskt förfarande som uppfyller höga säkerhetskrav och som inte ökar risken för missbruk eller försämrar rättssäkerheten. Här måste hänsyn tas till att lantmäteriförrättningar ofta involverar flera sakägare och att dessa ibland kan ha motstående intressen. En lantmäteriförrättning kan dessutom ha avsevärd ekonomisk betydelse för dem som berörs av den. Betydelsen av teknisk säkerhet och stabilitet samt rättssäkerhetsgarantier är därför stor.

I kraven som bör ställas på det elektroniska förfarandet ingår, som *Riksarkivet* påpekar, att förfarandet utformas så att gällande regler om

arkivering kan beaktas. Detta är kanske av särskild betydelse inom det fastighetsrättsliga området där perspektiven ofta är mycket långsiktiga. Det är således av vikt att det elektroniska förfarandet inte minskar möjligheten till långtidsbevarande av ansökningar och andra handlingar.

Det är vidare, som *Datainspektionen* framhåller, viktigt att de personuppgifter som samlas in i det elektroniska förfarandet behandlas i enlighet med personuppgiftslagens (1998:204) regler. Detta innebär bl.a. att det måste vidtas tekniska och organisatoriska säkerhetsåtgärder för att skydda de personuppgifter som behandlas. Åtgärderna ska åstadkomma en säkerhetsnivå som är lämplig med beaktande av de tekniska möjligheter som finns, vad det skulle kosta att genomföra åtgärderna, de särskilda risker som finns med behandlingen och hur pass känsliga de behandlade uppgifterna är (31 § personuppgiftslagen).

Regeringen delar rapportens bedömning att det även beträffande lantmäteriförrättningar är möjligt att skapa ett förfarande för elektronisk ansökan som uppfyller högt ställda krav, både ur teknisk och rättslig synvinkel. Det finns inte skäl att tro annat än att de personuppgifter som samlas in kommer att kunna behandlas på ett säkert sätt och att gällande regler om arkivering kommer att kunna följas.

Sammanfattningsvis är de skäl som talar för att det ska gå att ansöka om lantmäteriförrättning elektroniskt starka. Enligt regeringens bedömning är det möjligt att utforma förfarandet på ett sådant sätt att de aspekter som berörs i det föregående tas om hand på ett bra sätt. Regeringen anser mot denna bakgrund att en möjlighet till elektronisk ansökan bör införas. Hur förfarandet bör utformas behandlas i följande avsnitt.

Det elektroniska förfarandet bör utgöra ett alternativ till det traditionella pappersbaserade förfarandet. Det bör alltså även fortsättningsvis vara möjligt att ge in en ansökan i pappersform. Förslaget försvårar därmed inte för någon att ansöka om lantmäteriförrättning.

Elektronisk expediering m.m.

Enligt 29 § fastighetsbildningskungörelsen (1971:762) ska lantmäterimyndigheten sända ett exemplar av förrättningshandlingarna till en av sakägarna när förrättningen är avslutad. För närvarande sker det genom att en papperskopia översänds per post. I Lantmäteriets rapport föreslås att det införs en möjlighet för lantmäterimyndigheten att från fall till fall avgöra om aktkopian ska skickas med vanligt brev eller på något annat sätt, t.ex. med e-post. Förslaget kräver inte någon lagstiftningsåtgärd och behandlas därför inte närmare i lagrådsremissen.

Flera remissinstanser, däribland *Nacka tingsrätt*, *mark- och miljödomstolen*, samt *lantmäterimyndigheterna i Sandvikens och Stockholms kommuner*, tar upp frågorna om elektroniskt överklagande och elektroniskt överlämnande av förrättningsakten till mark- och miljödomstolen. Dessa frågor berörs inte heller av förslagen i lagrådsremissen. Det är redan i dag möjligt att överklaga lantmäterimyndighetens beslut elektroniskt. Det enda formkrav som gäller i detta avseende är att överklagandet ska vara skriftligt, vilket inte utesluter elektroniska överklaganden (se rättsfallet RÅ 2005 not. 89). Inte heller frågan om hur

lantmäterimyndigheten överlämnar akten till domstolen påverkas direkt av förslaget att möjliggöra elektronisk ansökan.

4.2 Elektronisk ansökan i alla slags förrättningar

Regeringens förslag: Möjligheten till elektronisk ansökan ska finnas i alla slags lantmäteriförrättningar.

En ansökan om lantmäteriförrättning ska undertecknas eller signeras elektroniskt av sökanden eller sökandens ombud. Ansökan ska lämnas till ett mottagningsställe för elektroniska handlingar som lantmäterimyndigheten har anvisat. Den ska anses ha kommit in till myndigheten när den har anlänt till mottagningsstället.

Regeringens bedömning: Reglerna om ansökan om lantmäteriförrättning bör vara teknikneutrala. Det bör inte i lagen anges att en elektronisk ansökan ska göras i form av ett elektroniskt original.

Förslagen i Lantmäteriets rapport: Överensstämmer med regeringens, förutom att det i rapporten föreslås att det av lagen ska framgå att en elektronisk ansökan ska göras i form av ett elektroniskt original.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna tillstyrker förslagen eller lämnar dem utan invändning. *Fortifikationsverket*, *Trafikverket* och *lantmäterimyndigheten i Hässleholms kommun* efterfrågar dock en beskrivning av hur kravet på undertecknande kan uppfyllas när en elektronisk ansökan ska undertecknas av en myndighet eller av fler sakägare än en.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Elektronisk ansökan i alla slags förrättningar

Fastighetsbildningslagens regler om förrättningen gäller, förutom för de åtgärder som regleras i lagen, även vid förrättningar enligt anläggningslagen, ledningsrättslagen och lagen (1971:1037) om äganderättsutredning och legalisering. Förrättningar enligt de olika lagarna går därför i stor utsträckning till på samma sätt.

Enligt regeringens mening bör utgångspunkten vara att elektronisk ansökan ska kunna användas vid alla dessa slags förrättningar. En förrättning för äganderättsutredning enligt lagen om äganderättsutredning och legalisering inleds emellertid inte genom en ansökan utan genom ett förordnande av länsstyrelsen eller lantmäterimyndigheten, se 1 § den lagen. Därför fyller regler om elektronisk ansökan inte någon funktion i det sammanhanget. Vid alla andra förrättningar av nu nämnt slag bör det dock vara möjligt att ge in en ansökan elektroniskt.

Reglerna bör inte försvåra teknikutvecklingen

Utvecklingen på informationsteknikens område går snabbt. Det är därför viktigt att reglerna om elektronisk ansökan utformas så att de inte hindrar att förfarandet utvecklas i takt med tekniken. Detta kan åstadkommas genom en teknikneutral lagstiftning där endast de mest centrala reglerna tas in i lag medan mer detaljerade föreskrifter meddelas på lägre norm-

givningsnivå. En sådan reglering är flexibel och ger utrymme för en successiv utveckling av formerna för upprättande och ingivning av en elektronisk ansökan.

I Lantmäteriets rapport föreslås att lagreglerna kompletteras med uttryckliga bemyndiganden för regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer att meddela föreskrifter bl.a. om hur en elektronisk ansökan ska utformas, undertecknas och ges in. Enligt regeringens bedömning är det emellertid möjligt att, inom ramen för de krav som fastställs i lagen, meddela de bestämmelser som kan behövas i form av föreskrifter om verkställighet av lag (jfr 8 kap. 7 § regeringsformen). Det krävs därför inga uttryckliga normgivningsbemyndiganden.

I 1 kap. 5 § fastighetsbildningslagen finns för övrigt redan en upplysning om möjligheten för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela verkställighetsföreskrifter. Regeringen har i 38 § fastighetsbildningskungörelsen (1971:762) bemyndigat Lantmäteriet att meddela de föreskrifter som kan behövas för verkställigheten av fastighetsbildningslagen.

Hur bör en elektronisk ansökan utformas?

Flera av de myndigheter vid vilka en ansökan kan ges in elektroniskt har inrättat förfaranden som baseras på internet. Detta är naturligt bl.a. mot bakgrund av den ökande internetkompetensen hos medborgare och företag. Även förfarandet för elektronisk ansökan om lantmåteriförrättning bör enligt regeringens uppfattning bygga på att en elektronisk ansökan kan göras via en webbplats på internet. På webbplatsen bör åtminstone följande information och funktioner finnas samlade.

- Information om hur en ansökan om lantmåteriförrättning upprättas och ges in.
- Formulär för att upprätta en ansökan om lantmåteriförrättning i både pappersform och elektronisk form.
- En funktion som möjliggör att en elektronisk ansökan som har upprättats i ett formulär på webbplatsen och övriga handlingar av betydelse i ärendet kan skickas via internet till behörig lantmåterimyndighet.

För att det elektroniska ansökningsförfarandet ska fungera måste den elektroniska ansökan utan svårigheter vara läsbar för lantmåterimyndigheten. Det förutsätter att den som ger in en sådan ansökan använder en programvara som myndigheten kan hantera. Eftersom en lantmåteriförrättning i allmänhet endast kan initieras av personer som berörs av den åtgärd som önskas genomförd, ofta i egenskap av fastighetsägare, är det också viktigt att myndigheten kan identifiera avsändaren.

I elektronisk miljö bygger all informationshantering på kopiering av digitala data och nya exemplar blir normalt identiska med sina förlagor. Om en elektroniskt underskriven handling kopieras så att alla data överförs utan ändringar, uppstår flera ”original”. I elektronisk miljö är därför inte ett original knutet till en unik fysisk bärare på det sätt som text och underskrift är knutna till ett pappersark. Elektroniska underskrifter och andra liknande skydd knyts i stället till de digitala data som representerar

informationsinnehållet. Något förenklat kan det sägas att det i elektronisk miljö finns ett originalinnehåll men inte något originalexemplar.

I Lantmäteriets rapport föreslås att det av fastighetsbildningslagen ska framgå att en elektronisk ansökan om förrättning ska ges in i form av ett elektroniskt original. Ett elektroniskt original kan beskrivas som en elektronisk handling som har försetts med en elektronisk utställarangivelse så att det kan kontrolleras med ett tekniskt förfarande om handlingen är äkta (se Elektroniska original, kopior och avskrifter. Vägledning från E-delegationen, 2012-06-07, s. 15).

Ett sätt att möjliggöra identifiering av utställaren är att använda en elektronisk signatur. En elektronisk signatur är en elektronisk motsvarighet till en traditionell underskrift. Den utgörs av data i elektronisk form som är fogade till eller logiskt knutna till andra elektroniska data och används för att kontrollera att innehållet härrör från den som framstår som utställare och att innehållet inte har förvanskats.

Regler om elektroniska signaturer finns i dag i lagen (2000:832) om kvalificerade elektroniska signaturer. I juni 2012 lämnade Europeiska kommissionen emellertid ett förslag till en förordning om elektronisk identifiering och betrodda tjänster för elektroniska transaktioner på den inre marknaden (KOM[2012] 238 slutlig) som är tänkt att ersätta det direktiv som ligger till grund för lagen om kvalificerade elektroniska signaturer (Europaparlamentets och rådets direktiv 1999/93/EG av den 13 december 1999 om ett gemenskapsramverk för elektroniska signaturer). Det kan antas att regler i förordningen kan få betydelse för hur en elektronisk ansökan om lantmåteriförrättning kan undertecknas.

Några remissinstanser efterfrågar en bedömning av hur en elektronisk ansökan kan undertecknas av juridiska personer och av fler sakägare än en. Såvitt regeringen kan bedöma finns inte något hinder mot att införa rutiner som möjliggör ett sådant undertecknande. Det förekommer exempelvis att juridiska personer använder sig av s.k. elektroniska stämplor eller sigill som är en motsvarighet till elektroniska signaturer (se Elektroniska original, kopior och avskrifter. Vägledning från E-delegationen, 2012-06-07, s. 17). I det nämnda förslaget till EU-förordning finns för övrigt regler om elektroniska sigill för juridiska personer.

Enligt regeringens uppfattning bör lagreglerna om formerna för en ansökan om lantmåteriförrättning vara teknikneutrala. Det bör därför inte i lagen anges att en elektronisk ansökan ska göras i form av ett elektroniskt original. I stället kan den teknikneutrala bestämmelsen om skriftlig ansökan behållas. I den mån det bör uppställas ett krav på att en elektronisk ansökan ska ges in i form av ett elektroniskt original, kan bestämmelser om detta meddelas i form av verkställighetsföreskrifter.

Som framgår av avsnitt 4.1 är det hittillsvarande kravet på egenhändigt undertecknande av ansökan om förrättning inte teknik neutralt, utan förutsätter namnteckning med penna på papper. För att ett förfarande för elektronisk ansökan ska kunna införas måste därför kravet på egenhändigt undertecknande ändras till ett underskriftskrav som rymmer de olika former av utställarverifiering som används, både traditionell underskrift och elektroniska motsvarigheter. Kravet på underskrift måste kompletteras med andra moment för att ett elektroniskt förfarande ska vara möjligt. Det är enligt regeringens uppfattning emellertid inte lämpligt att i lag bestämma hur en elektronisk underskrift ska vara beskaffad. I stället

bör det i lagen anges att en ansökan om lantmäteriförrättning ska under-tecknas eller signeras elektroniskt. Närmare bestämmelser om hur en elektronisk ansökan ska signeras kan meddelas i form av verkställighets-föreskrifter.

Ansökan ska ges in till ett mottagningsställe för elektroniska handlingar

En fråga som aktualiseras i sammanhanget är vid vilken tidpunkt en elek-tronisk ansökan ska anses ha kommit in till lantmäterimyndigheten. Enligt 10 § förvaltningslagen (1986:223) gäller som huvudregel att en handling anses komma in till en myndighet den dag då handlingen anländer till myndigheten eller kommer en behörig tjänsteman till handa.

Tidpunkten för ansökan om förrättning är i vissa fall avgörande för om ett köp av fast egendom är giltigt eller inte. Ett köp som innebär att ett visst område av en fastighet kommer i en särskild ägares hand eller ett förvärv av en andel i en fastighet med villkor om utbrytning är sålunda endast giltigt, om fastighetsbildning sker i överensstämmelse med köpet. Förrättningen måste i dessa fall sökas senast sex månader efter den dag då köpehandlingens upprättades. Om ansökan inte inkommer inom sex-månadersperioden, är köpet inte giltigt mellan parterna (se 4 kap. 7 och 8 §§ jordabalken). Det är bl.a. mot denna bakgrund viktigt att det inte råder någon tvekan om när en elektronisk ansökan ska anses ha kommit in till lantmäterimyndigheten.

I Lantmäteriets rapport föreslås att en elektronisk ansökan om lant-mäteriförrättning ska skickas till ett särskilt mottagningsställe för elektroniska handlingar som lantmäterimyndigheten anvisar. Regeringen instämmer i att en sådan ordning är lämplig. Mottagningsstället för elektroniska handlingar kan exempelvis utgöras av en server som Lant-mäteriet tillhandahåller för lantmäterimyndigheternas förrättningsverk-samhet.

Det är vidare lämpligt att ansökan anses inkommen till lantmäteri-myndigheten när den har anlänt till den server som har anvisats som mottagningsställe. Detta överensstämmer med vad som gäller för en elektronisk ansökan om inskrivning (se 19 kap. 10 a § jordabalken). Med denna lösning står sökanden risken för överföringen av uppgifter via internet och fram till den aktuella servern. Förfarandet bör dock kunna inrättas så att sökanden, som *Fortifikationsverket* föreslår, får en avi-tering om att ansökan har anlänt till servern.

Av rättsfallet HFD 2012 ref. 21 följer att personuppgiftsansvaret för behandlingen av uppgifter som lämnas i en elektronisk ansökan kan in-träda redan innan uppgifterna blir tillgängliga på mottagningsstället. Det är därför viktigt att ansökningsförfarandet inrättas så att behandlingen av personuppgifter blir tillfredsställande.

4.3 Möjligt att ge in andra handlingar elektroniskt

Regeringens förslag: Om inte lantmäterimyndigheten tillåter annat, ska andra handlingar än ansökan ges in i original eller i form av en bestyrkt kopia. Om en handling ges in i form av en bestyrkt kopia, ska lantmäterimyndigheten få begära att originalhandlingen uppvisas.

En skriftlig fullmakt ska bara behöva visas upp, om lantmäterimyndigheten anser att det behövs.

Regeringens bedömning: Reglerna om ingivning av andra handlingar än ansökan bör utformas teknikneutralt. Det behövs inte någon särskild lagregel om att sådana handlingar får ges in elektroniskt.

Förslagen i Lantmäteriets rapport: Överensstämmer i huvudsak med regeringens. I rapporten föreslås en uttrycklig lagregel om att en annan handling än ansökan får ges in elektroniskt.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna tillstyrker förslagen eller lämnar dem utan invändning. *Datainspektionen* påpekar att lantmäterimyndigheten inte kommer att kunna styra över vilka uppgifter som skickas in elektroniskt. För att minimera risken för att ovidkommande uppgifter skickas in är det därför enligt *Datainspektionen* viktigt med tydlig information om vilka uppgifter som krävs för handläggningen.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Det finns inget hinder mot att handlingar ges in i elektronisk form

Enligt 4 kap. 8 § fastighetsbildningslagen ska den som ansöker om lantmäteriförrättning bifoga de handlingar som är av betydelse i saken. Handlingarna ska ges in i huvudskrift eller styrkt avskrift.

Sökanden kan ha anledning att åberopa många olika slags handlingar. Vissa handlingar legitimerar endast en viss person som sakägare medan andra handlingar är sådana som i sig kan läggas till grund för en fastighetsbildningsåtgärd, s.k. grundhandlingar. Bland de som ofta förekommer finns olika former av fångeshandlingar som t.ex. köpekontrakt, gåvobrev, testamenten och arvskiten.

För att det elektroniska ansökningsförfarandet ska få största möjliga genomslag bör det vara möjligt att ge in även andra handlingar än själva ansökan i elektronisk form. Denna möjlighet bör gälla under hela förrättningen, alltså inte bara för handlingar som ges in i samband med ansökan. Enligt regeringens bedömning finns det i dag inget som hindrar att handlingar ges in elektroniskt, eftersom det inte finns något allmänt formkrav i fastighetsbildningslagen. Det behövs därför inte någon regel om att detta är möjligt, likt den som föreslås i Lantmäteriets rapport.

Original och kopior

Reglerna om ingivning av andra handlingar än ansökan bör utformas teknikneutralt så att de inte hindrar ingivning av elektroniska handlingar, oavsett om handlingarna är original eller kopior. Ett exempel på en elektronisk originalhandling som kan komma att ges in under en förrättning är ett på Lantmäteriets webbplats ifyllt formulär som endast finns som ett elektroniskt original. För flera typer av grundhandlingar

finns det formkrav som bl.a. innebär att handlingarna ska vara skriftliga, se t.ex. 4 kap. 1 § jordabalken där formerna för köp av fast egendom regleras. Detsamma gäller bl.a. vissa överenskommelser mellan dem som berörs av en lantmäteriförrättning (se t.ex. 5 kap. 18 § och 10 kap. 8 § fastighetsbildningslagen). Formkraven anses medföra att dessa handlingar inte med rättslig verkan kan upprättas elektroniskt (se Ds 2003:29 Bilaga 2 s. 56 f.). Originalhandlingen är alltså i dessa fall alltid en skriftlig pappershandling och om en sådan handling ska ges in elektroniskt måste det bli i form av en elektronisk kopia. Reglerna bör inte hindra att även sådana elektroniska kopior ges in till lantmäterimyndigheten. Detsamma gäller elektroniska kopior av ett elektroniskt original.

Regeln om att handlingar som bifogas ansökan ska ges in i huvudskrift eller i styrkt avskrift bör moderniseras och i stället ange att handlingarna ska ges in i original eller i form av en bestyrkt kopia. Detta innebär ingen ändring i sak (jfr Ds 2003:29 s. 103 f.). Regeln bör också göras generell tillämplig och gälla även handlingar som ges in utan samband med ansökan. För att inte riskera att detta leder till en alltför stelbent ordning bör lantmäterimyndigheten dock i enskilda fall kunna tillåta att handlingar ges in i annan form.

Lantmäterimyndigheten bör kunna förelägga sökanden att ge in handlingar i original eller bestyrkt kopia, om han eller hon inte har gjort det. Om en handling som ges in under förrättningen ges in i form av en bestyrkt kopia, bör lantmäterimyndigheten, som föreslås i Lantmäteriets rapport, dessutom kunna kräva uppvisande av en originalhandling. Sådant behov kan t.ex. finnas då det finns misstankar om oegentligheter.

Som anförs i Lantmäteriets rapport kan det finnas anledning att närmare reglera hur en elektronisk handling får ges in. Det kan exempelvis handla om att ett elektroniskt original endast ska få ges in i verifierad form, t.ex. genom att en elektronisk stämpel anbringas eller genom att ett elektroniskt undertecknande sker, eller att en elektronisk kopia som ges in måste utgöra en bildlåst elektronisk kopia av originalhandlingen. Bestämmelser av detta slag kan meddelas i form av verkställighetsföreskrifter.

Särskilt om fullmakter

En fråga som har betydelse för vilket genomslag det elektroniska ansökningsförfarandet får är om den som ger in en ansökan i egenskap av ombud för sökanden alltid ska vara tvungen att visa upp en skriftlig fullmakt. I dag gäller att den som vill föra talan genom ombud ska ge ombudet fullmakt muntligen vid ett sammanträde eller skriftligen. En skriftlig fullmakt ska vara undertecknad av utställaren och visas upp i original när ombudet första gången för talan i förrättningen, se 12 kap. 8 och 9 §§ rättegångsbalken till vilka paragrafer 4 kap. 13 § fastighetsbildningslagen hänvisar. Dessa krav medför att en skriftlig fullmakt alltid måste ges in eller uppvisas i pappersform även om ansökan görs i elektronisk form, vilket kan antas motverka att det elektroniska förfarandet utnyttjas fullt ut.

I inskrivningsärenden gäller enligt 19 kap. 26 § jordabalken att en skriftlig fullmakt bara behöver visas upp om inskrivningsmyndigheten anser att det behövs. Motsvarande regel gäller bl.a. i domstolsärenden, se

47 § lagen (1996:242) om domstolsärenden, och i mål enligt förvaltningsprocesslagen (1971:291), se 49 § den lagen. När regeln infördes i förvaltningsprocesslagen anförde regeringen bl.a. följande (se prop. 2012/13:45 s. 109).

Regeringen anser att en modern förvaltningsprocess bör vara flexibel och kunna anpassas efter vad som behövs i det enskilda fallet. Regler som kan innebära onödigt besvär och tidsspillan för parter och domstolar bör om möjligt tas bort. De risker som skulle kunna uppstå vid en förändring i nu aktuellt hänseende bör enligt regeringens mening inte överdrivas. Att det inte ställs krav på ombudet att ge in sin fullmakt är en ordning som sedan länge gäller vid förfaranden enligt förvaltningslagen och ärendelagen samt inom den summariska processen hos Kronofogdemyndigheten. Risken för att någon obehörigen uppträder som ombud för en part måste betraktas som så liten att den inte motiverar bibehållandet av ett ovillkorligt krav på att ombud i samtliga mål ska ge in en fullmakt, vilket är en bedömning som även de remissinstanser som påtalar riskerna ställer sig bakom.

Enligt regeringens uppfattning gör sig samma argument i allt väsentligt gällande även beträffande lantmäteriförrättningar. En majoritet av förrättningarna är otvistiga utan större motstående intressen hos sakägarna. Risken att någon felaktigt skulle påstå sig vara ombud för en sakägare måste anses vara försumbar. Kravet på att en skriftlig fullmakt ska visas upp i pappersform bör därför tas bort. Det är dock rimligt att lantmäterimyndigheten, om den av någon anledning är tveksam till om ett uppgivet ombud är behörigt, får möjlighet att begära in en skriftlig fullmakt.

I författningskommentaren till 4 kap. 13 § fastighetsbildningslagen, se avsnitt 8.1, beskrivs hur regeln är avsedd att tillämpas. Det är emellertid inte möjligt att, som *lantmäterimyndigheten i Stockholms kommun* efterfrågar, i detalj ange när en skriftlig fullmakt ska begäras in. Detta måste avgöras från fall till fall.

Det kan framhållas att det endast är kravet att uppvisa fullmakten som bör tas bort. Det grundläggande kravet på att det till grund för samtliga uppdrag som ombud måste finnas en muntlig eller skriftlig fullmakt från huvudmannen bör givetvis finnas kvar.

5 Bättre information om hur sakägare kan kontaktas

Regeringens förslag: Det preciseras i lagen vilka kontaktuppgifter som ska lämnas i en ansökan om lantmåteriförrättning. En ansökan som ges in av en enskild sökande ska innehålla uppgifter om sökandens person- eller organisationsnummer, postadresser, telefonnummer, e-postadress och andra förhållanden av betydelse för delgivning med honom eller henne.

Om sökandens talan förs av en ställföreträdare eller ett ombud, ska kontaktuppgifter lämnas även om ställföreträdaren eller ombudet.

Om det finns en enskild som kan beröras av en ansökan i egenskap av fastighetsägare eller rättighetshavare, ska den som ger in ansökan som utgångspunkt lämna kontaktuppgifter om den enskilde.

Kontaktuppgifterna ska gälla förhållandena när uppgifterna lämnas till lantmåterimyndigheten. Om sökanden inte lämnar de kontaktuppgifter som krävs, ska lantmåterimyndigheten kunna förelägga om komplettering.

Förslagen i Lantmåteriets rapport överensstämmer i huvudsak med regeringens. I rapportens förslag omfattas dock även en myndighet som ger in en ansökan av samma skyldighet att lämna kontaktuppgifter som en enskild sökande.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna tillstyrker förslagen eller lämnar dem utan invändning. Några remissinstanser, däribland *Fortifikationsverket, Trafikverket* och *de kommunala lantmåterimyndigheterna i Göteborgs, Hässleholms och Sandvikens kommuner*, anser dock att skyldigheten att lämna kontaktuppgifter är för omfattande och därmed för betungande för sökanden.

Skälen för regeringens förslag: Den som ansöker om lantmåteriförrättning behöver i dag endast uppge den eller de fastigheter för vilka han eller hon för talan (se 4 kap. 8 § fastighetsbildningslagen). Det finns inget uttryckligt krav på sökanden att lämna några andra uppgifter om hur myndigheten kan komma i kontakt med honom eller henne. Detta kan jämföras med de krav på kontaktuppgifter som gäller för käranden i ett tvistemål och för den som anhängiggör ett domstolsärende eller ett mål vid en förvaltningsrätt (se 33 kap. 1 § rättegångsbalken, 5 § lagen om domstolsärenden och 3 § förvaltningsprocesslagen).

Av 4 kap. 8 § fastighetsbildningslagen följer vidare att sökanden i den mån det kan anses skäligt att han eller hon skaffar uppgifter om detta eller sådana ändå är tillgängliga för honom eller henne, ska ange de andra fastigheter som saken angår. Dessutom ska sökanden ange namn och postadress beträffande ägarna till dessa fastigheter samt de innehavare av servitut, nyttjanderätt eller rätt till elektrisk kraft som kan beröras av åtgärden. Sökanden är inte skyldig att prestera en fullständig äganderättsutredning, men bör enligt förarbetena lämna de uppgifter som är kända i orten. Härigenom underlättas lantmåterimyndighetens utredningsarbete (se prop. 1969:128 del B s. 215).

En lantmäteriförrättning är ofta lik ett domstolsförfarande och lantmäterimyndighetens behov av att enkelt kunna kontakta sökanden och andra sakägare är i princip detsamma som domstolens behov av att kunna komma i kontakt med parterna. Avsaknaden av fullständiga kontaktuppgifter kan skapa onödiga förseningar i handläggningen när lantmäterimyndigheten själv måste söka efter sådana uppgifter. Detta kan i sin tur leda till ökade kostnader för sakägarna.

I Lantmäteriets rapport föreslås mot denna bakgrund att det i fastighetsbildningslagen tas in bestämmelser om vilka uppgifter sökanden ska lämna och att dessa i allt väsentligt ges samma innebörd som motsvarande bestämmelser i bl.a. rättegångsbalken. Några remissinstanser ifrågasätter om det är nödvändigt att begära att sökanden lämnar så många uppgifter, både om sig själv och om andra som berörs av ansökan.

Enligt regeringens mening är det av största vikt att lantmäterimyndigheten har tillgång till relevanta kontaktuppgifter. Detta kan många gånger vara nödvändigt för att föra förrättningen mot ett avgörande. Som regeringen konstaterat i liknande sammanhang kan det dessutom inte anses särskilt betungande för sökanden att behöva lämna kontaktuppgifter i en ansökan (se prop. 2012/13:45 s. 99). Till saken hör att de uppgifter som ska lämnas enligt förslaget i Lantmäteriets rapport är sådana att de oftast är lätta för en sökande att hitta, även när det gäller andra sakägare än sökanden själv. Och om en sökande inte på ett enkelt sätt kan hitta en uppgift om t.ex. e-postadress till en fastighetsägare som berörs av ansökan, bör detta givetvis normalt inte medföra att ansökan avvisas.

Det är mot den bakgrunden rimligt att kräva att sökanden lämnar kontaktuppgifter i samma utsträckning som i ett domstolsförfarande. Detta innebär sammanfattningsvis att uppgifter ska lämnas om sökandens person- eller organisationsnummer, postadresser, telefonnummer, e-postadress och förhållanden i övrigt av betydelse för delgivning. Kontaktuppgifter bör lämnas beträffande alla platser där sökanden vistas i större utsträckning, exempelvis bör uppgifter i förekommande fall lämnas om postadress och telefonnummer till en arbetsplats eller ett fritidsboende.

Om sökandens talan förs av en ställföreträdare eller ett ombud, bör kontaktuppgifter lämnas även om ställföreträdaren eller ombudet. Beträffande ombud bör skyldigheten att lämna kontaktuppgifter normalt inte omfatta uppgifter om hemadress, hemtelefonnummer eller andra privata uppgifter.

Kravet på sökanden att lämna kontaktuppgifter om sig själv omfattar i lantmäterirapportens förslag både sakägare som är enskilda personer och sådana som är myndigheter. Enligt regeringens mening bör reglerna dock begränsas så att de bara omfattar enskilda sakägare. Så är även reglerna i rättegångsbalken, lagen om domstolsärenden och förvaltningsprocesslagen utformade. Även utan en särskild bestämmelse om saken kan det förutsättas att myndigheter kommer att lämna de kontaktuppgifter som lantmäterimyndigheten behöver (jfr prop. 1971:30 del 2 s. 516 f. och prop. 2012/13:45 s. 100).

Både enskilda sökande och myndigheter bör som utgångspunkt vara skyldiga att lämna mer detaljerade kontaktuppgifter om andra personer som kan vara berörda av ansökan än i dag. Skyldigheten bör omfatta samma uppgifter som de en enskild sökande ska lämna om sig själv.

Liksom hittills bör uppgiftsskyldigheten vara begränsad till uppgifter som det kan anses skäligt att sökanden skaffar eller som han eller hon ändå har tillgång till. Det kommer således sällan att bli fråga om någon betungande utredningsskyldighet.

Kontaktuppgifterna bör gälla förhållandena när uppgifterna lämnas till lantmäterimyndigheten. Ändras något av förhållandena eller är en uppgift ofullständig eller felaktig, bör sökanden vara skyldig att genast anmäla det till myndigheten.

Om reglerna om lämnande av kontaktuppgifter inte följs, bör lantmäterimyndigheten kunna förelägga sökanden att avhjälpa bristen.

6 Ikraftträdande

Regeringens förslag: Lagändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2015.
--

Förslaget i Lantmäteriets rapport: Det föreslås att lagändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2014.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna tillstyrker eller har inget att invända mot förslaget. Några remissinstanser, däribland *de kommunala lantmäterimyndigheterna i Göteborgs, Sandvikens och Stockholms kommuner* samt *Sveriges kommuner och landsting*, ifrågasätter dock om det inte behövs längre tid för att få de tekniska förutsättningarna för att hantera elektroniska ansökningar på plats.

Skälen för regeringens förslag: De föreslagna lagändringarna bör träda i kraft så snart som möjligt. Med hänsyn till de återstående leden i lagstiftningsprocessen och lantmäterimyndigheternas behov av att förbereda sig framstår den 1 januari 2015 som en lämplig tidpunkt.

Innan det elektroniska förfarandet kan tillämpas i praktiken och de första elektroniska ansökningarna kan ges in förutsätts bl.a. att ett elektroniskt mottagningsställe inrättas, till vilket lantmäterimyndigheterna kan anvisa elektroniska ansökningar, se den föreslagna 4 kap. 8 d § fastighetsbildningslagen. Det innebär att Lantmäteriet och de kommunala lantmäterimyndigheterna kommer att kunna anpassa sina rutiner i god tid innan de första elektroniska ansökningarna kan ges in.

De nya reglerna bör bli tillämpliga direkt vid ikraftträdandet, även i pågående förrättningar. Detta kräver inte någon särskild övergångsbestämmelse.

7 Förslagets konsekvenser

Regeringens bedömning: Möjligheten att ge in en ansökan om lantmäteriförrättning elektroniskt leder till en effektivare handläggning av förrättningarna. En ansökan i elektronisk form kan upprättas och ges in enklare och snabbare än en ansökan i pappersform. Sakägarnas kostnader för förrättningen minskar därmed.

Förslagen leder initialt till vissa utvecklingskostnader hos Lantmäteriet och de kommunala lantmäterimyndigheterna. Kostnaderna kan finansieras genom förrättningsavgifterna.

Bedömningen i Lantmäteriets rapport: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har inga synpunkter. *Nacka tingsrätt, mark- och miljödomstolen, och Domstolsverket* efterfrågar dock en analys av förslagets konsekvenser för domstolarna. *Regelrådet* anför att förslagen utan tvekan leder till minskade administrativa kostnader för de företag som väljer att göra sina ansökningar om lantmäteriförrättning elektroniskt. *Regelrådet* anser emellertid att konsekvensutredningen i rapporten är bristfällig eftersom det saknas en bedömning av storleken av den förväntade kostnadsminskningen liksom uppgifter om hur många företag som berörs av förslagen. Det hade enligt *Regelrådet* åtminstone varit önskvärt med uppgifter om hur många av ansökningarna som görs av företag.

Skälen för regeringens bedömning

Allmänt om konsekvenserna

Förslagen syftar till att skapa en möjlighet för företag, myndigheter och privatpersoner att ge in en ansökan om lantmäteriförrättning elektroniskt. De nya reglerna blir bl.a tillämpliga vid förrättningar enligt fastighetsbildningslagen, anläggningslagen och ledningsrättslagen samt såväl vid den statliga lantmäterimyndigheten, Lantmäteriet, som vid de kommunala lantmäterimyndigheterna.

När en ansökan om förrättning kan ges in elektroniskt finns det goda förutsättningar att handläggningen av förrättningen blir effektivare. Detta möjliggör bättre service åt sakägarna och medför kostnadsbesparingar för både sakägarna och lantmäterimyndigheterna.

Förslagen berör främst de privatpersoner, företag och myndigheter som är sakägare i de omkring 20 000 lantmäteriförrättningar som genomförs varje år. Det är tydligt att företag som ofta är inblandade i lantmäteriförrättningar tillhör dem som har mest att vinna på möjligheten att ansöka om förrättning i elektronisk form. Det har emellertid visat sig omöjligt att på ett enkelt sätt ta fram de uppgifter som *Regelrådet* efterfrågar. Vissa uppgifter finns dock tillgängliga i *Tillväxtverkets* databas *Malin*, som innehåller resultaten av *Tillväxtverkets* mätningar av företagens administrativa kostnader, se vidare nedan.

Konsekvenser för enskilda

Möjligheten att ge in en ansökan om lantmåteriförrättning elektroniskt leder till att en ansökan kan ges in enklare och snabbare än om den ges in i pappersform. Dessutom minskar behovet av att komplettera ansökan i efterhand genom att funktioner som hjälper sökanden att upprätta ansökan kan byggas in i det elektroniska förfarandet.

Vidare leder förslagen till att färre handlingar behöver skickas per post till lantmåterimyndigheten. Förslaget att en skriftlig fullmakt bara ska behöva visas upp om lantmåterimyndigheten anser att det behövs leder till en smidigare handläggning i detta avseende.

Kravet att i ansökan ange fler kontaktuppgifter beträffande sökanden och andra sakägare kan sägas innebära en ökad administrativ börda. Eftersom uppgiftslämnandet minskar lantmåterimyndighetens behov av att lägga ned arbete för att kunna komma i kontakt med sakägarna, bör emellertid även detta förslag leda till snabbare och effektivare handläggning.

Enligt databasen Malin kan tidsåtgången för att upprätta en ansökan om lantmåteriförrättning uppskattas till cirka 60 minuter. De moment som kräver mest arbete är beskrivningen av önskade åtgärder och bifogandet av handlingar. Regeringen bedömer att båda dessa moment underlättas om ansökan görs elektroniskt. Tillväxtverket har uppskattat att cirka 2 700 aktiebolag ansöker om förrättning varje år. Siffran är en grov uppskattning och innefattar inte ansökningar om ledningsrätt eller gemensamhetsanläggningar. Dessutom omfattas inte företag som bedrivs i annan form än aktiebolag, t.ex. ekonomiska föreningar.

Sammantaget leder förslagen till att förrättningskostnaderna minskar för sökanden och andra sakägare. Detta kommer att märkas särskilt för de företag som ofta är sakägare i lantmåteriförrättningar. Sådana företag finns i flera olika branscher. Det kan bl.a. handla om fastighetsbolag, byggföretag och företag i energi- och telekombranscherna.

Det kommer även fortsättningsvis att vara möjligt att ansöka om lantmåteriförrättning i pappersform. Det elektroniska förfarandet försvårar därför inte för någon att ansöka om förrättning.

Konsekvenser för det allmänna

Förslagen innebär samma fördelar för de statliga och kommunala myndigheter som ofta är sakägare i lantmåteriförrättningar, som de gör för företag i motsvarande situation. Förslagen leder således till lägre förrättningskostnader även för dessa myndigheter.

Av de cirka 20 000 förrättningar som genomförs varje år handläggs omkring 5 000 av de 38 kommunala lantmåterimyndigheterna medan resterande del handläggs av Lantmåteriet. År 2012 omsatte lantmåterimyndigheterna tillsammans cirka 760 miljoner kronor, varav de kommunala myndigheterna stod för ungefär 160 miljoner kronor.

Införandet av det elektroniska förfarandet kan orsaka visst merarbete hos Lantmåteriet och de kommunala lantmåterimyndigheterna. Förrättningsverksamheten är emellertid i huvudsak avgiftsfinansierad och kostnaderna för utvecklingsarbetet kan, som anförs i Lantmåteriets rapport, finansieras genom avgifterna. Införandet av det elektroniska förfarandet skapar därför inte någon kostnad för staten eller kommunerna. Den kom-

munala finansieringsprincipen aktualiseras inte. Förslagen får inga konsekvenser för den kommunala självstyrelsen.

På sikt bör de nya reglerna leda till att lantmåterimyndigheternas leveranstider och handläggingskostnader minskar. Myndigheterna slipper vissa arbetsmoment, däribland vissa skannings- och registreringsuppgifter. De minskade kostnaderna kommer i första hand sakägarna till del genom lägre förrättningskostnader.

Förslagen påverkar inte reglerna om hur ett beslut vid en förrättning överklagas eller hur en förrättningsakt överlämnas till domstol efter ett överklagande. Förslagen kan därför inte antas få några konsekvenser för domstolarna.

Behov av informationsinsatser m.m.

Det finns behov av särskilda insatser för att sprida information om möjligheten att ge in en ansökan om förrättning i elektronisk form. Som anförs i Lantmäteriets rapport bör informationen i huvudsak kunna spridas genom att den hålls tillgänglig på Lantmäteriets webbplats. Den blir därigenom lätt tillgänglig för den som står i begrepp att ansöka om förrättning.

Förslagen kan inte antas få några konsekvenser för jämställdheten mellan kvinnor och män. Åtgärderna strider inte mot de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen.

8 Författningskommentar

8.1 Förslaget till lag om ändring i fastighetsbildningslagen (1970:988)

4 kap. Fastighetsbildningsförrättning

Förrättningens inledande och grunderna för handläggningen

8 § *En ansökan om fastighetsbildning ska vara skriftlig och ges in till lantmåterimyndigheten. En muntlig ansökan som görs vid ett förrättningsammansammanträde ska dock godtas om den väckta frågan lämpligen kan prövas vid samma förrättning.*

Sökanden ska ange den åtgärd som han eller hon önskar genomförd samt uppge den eller de fastigheter som han eller hon för talan för. Om det kan anses skäligt att sökanden skaffar uppgifter om det eller om sökanden ändå har tillgång till uppgifterna, ska han eller hon också ange de andra fastigheter som saken angår samt namn på fastighetsägarna och på de innehavare av servitut, nyttjanderätt eller rätt till elektrisk kraft som kan beröras av åtgärden.

En ansökan ska undertecknas eller signeras elektroniskt av sökanden eller sökandens ombud.

Till en ansökan ska sökanden bifoga de handlingar som han eller hon har och som är av betydelse för saken.

Paragrafen innehåller bestämmelser om formerna för en ansökan om fastighetsbildning och om ansökans innehåll. Ändringarna innebär bl.a.

att det blir möjligt att ge in en ansökan elektroniskt. Övervägandena finns i avsnitt 4.

Ändringarna i *första stycket* är av språklig karaktär. Liksom hittills är huvudregeln att en ansökan om fastighetsbildning ska göras skriftligt. Kravet på skriftlighet hindrar inte att en ansökan ges in elektroniskt.

I *andra stycket* anges vissa uppgifter som sökanden ska lämna i ansökan. I sak innebär ändringarna endast att bestämmelserna om sökandens skyldighet att lämna kontaktuppgifter beträffande fastighetsägare och andra som kan beröras av åtgärden tas bort. Bestämmelser om detta tas i stället in i den nya 8 b §.

Av *tredje stycket* framgår att en ansökan ska undertecknas eller signeras elektroniskt av sökanden eller sökandens ombud. Av bestämmelsen följer att en ansökan som ges in i pappersform liksom hittills ska undertecknas på traditionellt sätt. En ansökan som ges in i elektronisk form ska signeras elektroniskt. Närmare bestämmelser om hur detta ska gå till kan meddelas i form av verkställighetsföreskrifter.

I *fjärde stycket* finns en bestämmelse om att sökanden till en ansökan ska bifoga de handlingar som är av betydelse för saken. Ändringarna innebär att kravet på att handlingarna ska ges in i huvudskrift eller styrkt avskrift tas bort. Ett motsvarande krav införs i stället i den nya 8 e §.

8 a § *En ansökan som ges in av en enskild sökande ska innehålla uppgifter om sökandens*

1. *personnummer eller organisationsnummer,*
2. *postadress och adress till arbetsplats samt i förekommande fall annan adress där sökanden kan anträffas för delgivning genom stämningsman,*
3. *telefonnummer till bostaden och arbetsplatsen samt mobiltelefonnummer, med undantag för nummer som avser ett hemligt telefonabonnemang som behöver uppges endast om lantmäterimyndigheten begär det,*
4. *e-postadress, och*
5. *förhållanden i övrigt av betydelse för delgivning med honom eller henne.*

Om sökandens talan förs av en ställföreträdare, ska motsvarande uppgifter lämnas även om honom eller henne. Om sökanden har ett ombud, ska ombudets namn, postadress, telefonnummer till arbetsplatsen, mobiltelefonnummer och e-postadress anges.

I paragrafen, som är ny, finns bestämmelser om vilka kontaktuppgifter en ansökan om fastighetsbildning ska innehålla. Övervägandena finns i avsnitt 5.

Paragrafen överensstämmer tillsammans med 8 b och 8 c §§ i väsentliga delar med 33 kap. 1 § rättegångsbalken, 5 § lagen (1996:242) om domstolsärenden och 3 § förvaltningsprocesslagen (1971:291).

I *första stycket* anges de kontaktuppgifter beträffande en enskild sökande som en ansökan om fastighetsbildning ska innehålla. Med enskild avses inte bara enskilda individer utan även andra privaträttsliga subjekt. Det ligger i sakens natur att sökanden endast behöver lämna existerande uppgifter. Om en person saknar t.ex. mobiltelefon eller e-postadress, behöver sålunda någon sådan kontaktuppgift inte lämnas och personen har förstås inte någon skyldighet att skaffa sig nya nummer eller adresser.

Enligt *punkten 1* ska ansökan innehålla uppgift om sökandens personnummer eller organisationsnummer.

I *punkten 2* anges att ansökan ska innehålla uppgift om sökandens postadress och adress till sökandens arbetsplats. Om sökanden har en annan adress där sökanden kan anträffas för delgivning genom stämningssman, ska även denna adress anges. Det kan t.ex. handla om en bostads- eller besöksadress om denna inte sammanfaller med postadressen eller en adress till sökandens fritidsboende. Om postadressen utgörs av ett boxnummer, kan en uppgift behövas om en gatuadress där stämningssmannadelgivning kan ske.

I *punkten 3* anges att ansökan ska innehålla uppgift om telefonnummer till sökandens bostad och arbetsplats samt mobiltelefonnummer. Om ett telefonnummer avser ett hemligt telefonabonnemang, behöver uppgiften lämnas endast om lantmäterimyndigheten begär det.

Enligt *punkten 4* ska ansökan innehålla uppgift om sökandens e-postadress.

I *punkten 5* anges att ansökan ska innehålla uppgift om förhållanden i övrigt av betydelse för delgivning med sökanden. Det kan t.ex. gälla uppgifter om tillfälligt byte av vistelseort, längre resor eller skiftarbete. Andra exempel är att någon saknar bostadsadress, är utvandrad till visst land, är försatt i konkurs eller att en juridisk person saknar ställföreträdare eller har gått i likvidation.

Enligt *andra stycket* ska motsvarande kontaktuppgifter lämnas om sökandens ställföreträdare, om sökandens talan förs av en sådan. Av stycket framgår vidare att om sökanden har ett ombud, ska det i ansökan lämnas uppgift om ombudets namn, postadress, telefonnummer till arbetsplatsen, mobiltelefonnummer och e-postadress.

I 9 och 10 §§ regleras den situationen att en ansökan inte uppfyller kraven i förevarande paragraf.

Paragrafen tillämpas även vid ansökan om fastighetsbestämning och särskild gränsutmärkning, se 14 kap. 2 och 16 §§. Dessutom är den tillämplig vid ansökan om förrättning enligt ledningsrättslagen (1973:1144) och anläggningslagen (1973:1149) samt vid ansökan om legalisering enligt lagen (1971:1037) om äganderättsutredning och legalisering, se 16 §, 19 § respektive 19 § i dessa lagar.

8 b § *Om det finns en enskild som kan beröras av en ansökan i egenskap av fastighetsägare eller innehavare av servitut, nyttjanderätt eller rätt till elektrisk kraft, ska ansökan innehålla uppgifter om den enskilde i de hänseenden som anges i 8 a §. Uppgifterna behöver dock lämnas endast om det kan anses skäligt att sökanden skaffar dem eller om han eller hon ändå har tillgång till dem.*

Av paragrafen, som är ny, framgår att kontaktuppgifter även ska lämnas om andra personer än sökanden som berörs av en ansökan om fastighetsbildning. Övervägandena finns i avsnitt 5.

Enligt paragrafen ska kontaktuppgifter lämnas om ägare till andra fastigheter och rättighetshavare som kan beröras av ansökan. Bestämmelsen gäller för alla som ger in en ansökan, både enskilda och myndigheter. Kontaktuppgifter behöver dock bara lämnas om enskilda som berörs av ansökan. En annan begränsning är att uppgifterna endast behöver lämnas

om det kan anses skäligt att sökanden skaffar dem eller om han eller hon ändå har tillgång till dem.

Paragrafen tillämpas även vid ansökan om fastighetsbestämning och särskild gränsutmärkning, se 14 kap. 2 och 16 §§. Dessutom är den tillämplig vid ansökan om förrättning enligt ledningsrättslagen (1973:1144) och anläggningslagen (1973:1149) samt vid ansökan om legalisering enligt lagen (1971:1037) om äganderättsutredning och legalisering, se 16 §, 19 § respektive 19 § i dessa lagar.

8 c § Uppgifter som avses i 8 a och 8 b §§ ska gälla förhållandena när uppgifterna lämnas till lantmäterimyndigheten. Om något av dessa förhållanden ändras eller om en uppgift är ofullständig eller felaktig, ska det genast anmälas till lantmäterimyndigheten.

Av paragrafen, som är ny, följer ett ansvar för att hålla de kontaktuppgifter som lämnas i en ansökan om fastighetsbildning aktuella. Övervägandena finns i avsnitt 5.

I paragrafen anges att de uppgifter som ska lämnas enligt 8 a och 8 b §§ ska gälla förhållandena vid den tidpunkt då uppgifterna lämnas till lantmäterimyndigheten. Om något av dessa förhållanden ändras eller om det i efterhand konstateras att en uppgift är ofullständig eller felaktig, är sökanden skyldig att genast anmäla detta till lantmäterimyndigheten.

Paragrafen tillämpas även vid ansökan om fastighetsbestämning och särskild gränsutmärkning, se 14 kap. 2 och 16 §§. Dessutom är den tillämplig vid ansökan om förrättning enligt ledningsrättslagen (1973:1144) och anläggningslagen (1973:1149) samt vid ansökan om legalisering enligt lagen (1971:1037) om äganderättsutredning och legalisering, se 16 §, 19 § respektive 19 § i dessa lagar.

8 d § En ansökan som ges in elektroniskt ska lämnas till det mottagningsställe för elektroniska handlingar som lantmäterimyndigheten anvisar. Ansökan ska anses ha kommit in till lantmäterimyndigheten när den har anlänt till det mottagningsstället.

I paragrafen, som är ny, finns regler om vart en elektronisk ansökan om fastighetsbildning ska lämnas och när den ska anses ha anlänt till lantmäterimyndigheten. Övervägandena finns i avsnitt 4.2.

Paragrafen överensstämmer i huvudsak med 19 kap. 10 a § jordabalken (jfr prop. 2005/06:28 s. 66).

Enligt *första meningen* ska en ansökan som ges in elektroniskt lämnas till ett mottagningsställe för elektroniska handlingar som lantmäterimyndigheten har anvisat. Det är sökanden som står risken för att överföringen av uppgifter till den server som har anvisats som mottagningsställe inte fungerar. Överföringen från denna server till respektive lantmäterimyndighet sker däremot inte på sökandens risk.

I *andra meningen* anges att ansökan ska anses ha kommit in till lantmäterimyndigheten när den har anlänt till det anvisade mottagningsstället. Det gäller även om mottagningsstället utgörs av en anordning som varken är lokaliserad i myndighetens lokaler eller myndigheten har kontinuerlig åtkomst till.

Att fastställa tidpunkten för när en handling eller uppgift har anlänt till det anvisade mottagningsstället är en bevisfråga. Av betydelse för denna

fråga kan bl.a. vara de funktioner för registrering, loggning m.m. som har byggts in i det aktuella datorsystemet samt den mottagningskvittens som sökanden får.

Paragrafen tillämpas även vid ansökan om fastighetsbestämning och särskild gränsutmärkning, se 14 kap. 2 och 16 §§. Dessutom är den tillämplig vid ansökan om förrättning enligt ledningsrättslagen (1973:1144) och anläggningslagen (1973:1149) samt vid ansökan om legalisering enligt lagen (1971:1037) om äganderättsutredning och legalisering, se 16 §, 19 § respektive 19 § i dessa lagar.

8 e § Andra handlingar än ansökan ska ges in till lantmäterimyndigheten i original eller i form av en bestyrkt kopia, om inte lantmäterimyndigheten tillåter att en handling ges in i någon annan form. Om en handling ges in i form av en bestyrkt kopia, får lantmäterimyndigheten begära att originalhandlingen visas upp.

I paragrafen, som är ny, finns bestämmelser om ingivande av andra handlingar än ansökan i en fastighetsbildningsförrättning. Övervägandena finns i avsnitt 4.3.

I *första meningen* anges att andra handlingar än ansökan ska ges in till lantmäterimyndigheten i original eller i form av en bestyrkt kopia, om inte lantmäterimyndigheten tillåter att en handling ges in i någon annan form. Bestämmelsen motsvarar delvis den hittillsvarande lydelsen av 8 § fjärde stycket. Till skillnad mot den bestämmelsen är förevarande bestämmelse tillämplig oavsett när under förrättningen som en handling ges in eller vem som är ingivare. Bestämmelsen omfattar inte bara handlingar som är av betydelse för saken utan även andra handlingar, som t.ex. en fullmakt.

Myndighetens tillstånd att ge in en handling i annan form än i original eller bestyrkt kopia kan lämnas helt formlöst. Ett tillstånd kan ges både före det att en handling ges in och i efterhand. Liksom hittills är utgångspunkten att exempelvis köpehandlingar och andra avtal som direkt åberopas till grund för den sökta åtgärden ska ges in i original eller bestyrkt kopia. När det gäller handlingar av mindre omedelbar betydelse för myndighetens prövning saknas däremot oftast skäl att kräva att de ges in i viss form.

Enligt *andra meningen* får lantmäterimyndigheten begära att en originalhandling uppvisas, om en handling ges in i form av en bestyrkt kopia. Ett behov av en sådan begäran kan finnas bl.a. vid misstankar om oegentligheter.

Bestämmelserna i paragrafen är avsedda att vara teknikneutrala. De omfattar således både handlingar i pappersform och elektroniska handlingar. Närmare bestämmelser om hur en elektronisk handling ska ges in och bestyrkas kan meddelas i form av verkställighetsföreskrifter.

I 9 och 10 §§ regleras den situationen att en handling som ges in tillsammans med ansökan inte uppfyller kraven i förevarande paragraf.

Paragrafen tillämpas även vid ansökan om fastighetsbestämning och särskild gränsutmärkning, se 14 kap. 2 och 16 §§. Dessutom är den tillämplig vid ansökan om förrättning enligt ledningsrättslagen (1973:1144) och anläggningslagen (1973:1149) samt vid ansökan om legalisering enligt

lagen (1971:1037) om äganderättsutredning och legalisering, se 16 §, 19 § respektive 19 § i dessa lagar.

9 § Om *en* ansökan inte uppfyller *kraven* i 8–8 c §§ eller i övrigt är ofullständig, får lantmäterimyndigheten förelägga sökanden att avhjälpa bristen. *Detsamma gäller om sökanden inte uppfyller kraven i 8 e §.*

Om lantmäterimyndigheten har beslutat att sökanden ska betala förskott på förrättningskostnaderna innan ansökan tas upp till prövning, får sökanden också föreläggas att fullgöra denna skyldighet.

I paragrafen finns bestämmelser om kompletteringsföreläggande. Ändringarna innebär att lantmäterimyndighetens möjlighet att förelägga sökanden om kompletteringar utökas. Övervägandena finns i avsnitt 4 och 5.

I *första styckets första mening* läggs en hänvisning till de nya 8 a–8 c §§ till. I de paragraferna finns bestämmelser om vilka kontaktuppgifter som ska lämnas i en ansökan om fastighetsbildning. Om sökanden har underlåtit att lämna en sådan uppgift i ansökan, får lantmäterimyndigheten förelägga honom eller henne att avhjälpa bristen.

Enligt den nya *andra meningen* får lantmäterimyndigheten även förelägga sökanden att avhjälpa en brist som består i att handlingar som har getts in under förrättningen inte uppfyller formkraven i 8 e §. I den paragrafen uppställs ett krav på att sådana handlingar, som huvudregel, ska ges in i original eller bestyrkt kopia. I den hittillsvarande regleringen följer möjligheten att förelägga om komplettering i detta avseende av hänvisningen i första meningen till 8 §. Denna möjlighet omfattar emellertid endast handlingar som bifogas ansökan medan den nya bestämmelsen även gäller för handlingar som ges in under förrättningen.

Av 10 § framgår att en ansökan får avvisas, om sökanden inte följer ett kompletteringsföreläggande. Avvisning får dock endast ske om ansökan är så ofullständig att den inte kan ligga till grund för en förrättning. En fråga om avvisning kan tas upp på vilket stadium av förrättningen som helst (prop. 1969:128 del B s. 219).

13 § *En förrättningslantmätare eller en god man får inte vara ombud för eller biträde åt en sakägare vid den lantmäterimyndighet som han eller hon tillhör. Den som har befattat sig med saken i sin tjänst eller som ombud för eller biträde åt en sakägare med motstående intresse får inte heller vara ombud eller biträde. Detsamma gäller den som står i ett sådant förhållande till en förrättningsman som avses i 4 kap. 12 § rättegångsbalken.*

I övrigt gäller 12 kap. rättegångsbalken i tillämpliga delar. *En skriftlig fullmakt behöver dock inte visas upp annat än om lantmäterimyndigheten anser att det behövs.*

I paragrafen finns bestämmelser om ombud och biträde. Ändringarna innebär bl.a. att en skriftlig fullmakt i original inte alltid behöver visas upp första gången ett ombud för talan i en förrättning. Övervägandena finns i avsnitt 4.3.

Ändringarna i *första stycket* är språkliga.

I den nya *andra meningen* i *andra stycket* anges att ett en skriftlig fullmakt inte behöver visas upp annat än om lantmäterimyndigheten anser att det behövs. Om myndigheten av någon särskild anledning är

tveksam till om ett uppgivet ombud är behörigt, har myndigheten möjlighet att begära in en skriftlig fullmakt. Behovet av att styrka ombudets behörighet kan gälla såväl uppdraget i sig som dess omfattning.

När det gäller advokater och andra anställda på advokatbyråer finns det sällan anledning att kräva in en fullmakt, eftersom advokater är ställda under ett särskilt disciplinansvar.

Möjligheten att begära in en skriftlig fullmakt utesluter inte att behörigheten styrks på annat sätt, t.ex. genom att huvudmannen vid ett sammanträde ger ombudet en muntlig fullmakt.

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2015.

Lagändringarna träder i kraft den 1 januari 2015. Övervägandena finns i avsnitt 6.

De nya bestämmelserna blir tillämpliga även i förrättningar som har inletts före ikraftträdandet.

8.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1971:1037) om äganderättsutredning och legalisering

Äganderättsutredning

2 § *En äganderättsutredning görs vid en förrättning som handläggs av lantmäterimyndigheten.*

Om äganderättsutredningen är av betydelse för en annan förrättning som handläggs av lantmäterimyndigheten, får myndigheten handlägga äganderättsutredningen och den andra förrättningen gemensamt.

I fråga om äganderättsutredningen tillämpas 4 kap. 1–7, 8 e, 12 och 13 §§, 14 § första och fjärde styckena, 16–23, 28 och 29 §§, 30 § första stycket samt 31 och 33–40 §§ fastighetsbildningslagen (1970:988).

Lantmäterimyndigheten ska underrätta den eller de kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom plan- och byggnadsväsendet om tid och plats för sammanträden, om en sådan nämnd kan antas ha ett intresse i ärendet.

Paragrafen innehåller bestämmelser om handläggningen av en äganderättsutredning. I paragrafen läggs en hänvisning till 4 kap. 8 e § fastighetsbildningslagen till. Där anges bl.a. att handlingar som ges in till lantmäterimyndigheten som utgångspunkt ska ges in i original eller i form av en bestyrkt kopia. Bestämmelserna i den paragrafen ska tillämpas även vid en äganderättsutredning. Vid en legalisering gäller detta redan på grund av hänvisningen i 19 §. För ytterligare kommentarer hänvisas till kommentaren till 4 kap. 8 e § fastighetsbildningslagen. Övervägandena finns i avsnitt 4.3.

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2015.

Lagändringen träder i kraft den 1 januari 2015. Övervägandena finns i avsnitt 6.

Den nya bestämmelsen i 4 kap. 8 e § fastighetsbildningslagen (1970:988) blir tillämplig även i äganderättsutredningar som har inletts före ikraftträdandet. Bestämmelsen ska tillämpas på handlingar som ges in efter det att regleringen har trätt i kraft.

Sammanfattning av rapporten Elektronisk ansökan om lantmäteriförrättning (LM-rapport 2012:2)

De senaste årens utveckling när det gäller allmänhetens användning av persondatorer och internettjänster har skapat nya förutsättningar för offentlig förvaltning. Kommunikationen mellan medborgare och myndigheter samt myndigheter emellan kan i allt högre utsträckning ske med hjälp av modern informationsteknologi. Det finns givetvis inga tekniska hinder för Lantmäteriet att i större utsträckning än i dag använda elektronisk kommunikation i ärendehantering.

Inom Lantmäteriet har ett system för intern elektronisk signering av förrättningsdokument utvecklats och tagits i drift. Vidare pågår en särskild utredning där förutsättningarna för kommunikation med sakägare via internet ses över. Denna rapport innebär, om förslagen genomförs, att ett ytterligare steg nu tas inom Lantmäteriet mot ett förverkligande av tankarna bakom e-förvaltningen på så sätt att ansökningar och annan kommunikation från sakägare till lantmåterimyndigheterna smidigt kan ske med elektroniska handlingar.

Fastighetsbildningslagen (1970:988) innehåller regler som med nuvarande lydelse medför att det inte är möjligt att ansöka om lantmäteriförrättning på elektronisk väg. En ansökan ska enligt de nuvarande reglerna i 4 kap. 8 § fastighetsbildningslagen göras skriftligen hos lantmåterimyndigheten. Ansökningshandlingens ska vara egenhändigt undertecknad. I visst fall kan även muntlig ansökan som görs vid förrättningssammanträde godtas. Lagtextens nuvarande ordalydelse utesluter möjligheterna att göra en ansökan i elektronisk form.

I rapporten föreslås följande.

- Ansökningar om lantmäteriförrättning ska kunna göras elektroniskt. Detta ska kunna ske genom att ett elektroniskt dokument, som finns tillgängligt som ett formulär på Lantmäteriets webbplats, fylls i och sänds in via internet. Det elektroniska dokumentet ska vara ett elektroniskt original och ingivaren ska kunna identifieras genom en elektronisk signatur.
- En elektronisk ansökan ska kunna ges in i alla slags förrättningar.
- Inte bara ansökningshandlingens utan även andra handlingar av betydelse i ett ärende ska kunna ges in elektroniskt. Lantmåterimyndigheten ska ha möjlighet att begära att en originalhandling ges in. En skriftlig fullmakt ska bara behöva visas upp, om lantmåterimyndigheten anser att det behövs.

- En elektronisk ansökan ska anses ha kommit in till lantmäterimyndigheten när den har anlänt till ett anvisat mottagningsställe för elektroniska dokument.
- Sökanden ska i ansökan lämna uppgifter om personnummer, adress, telefonnummer, mobiltelefonnummer, e-postadress och övriga uppgifter av betydelse för delgivning med sökanden eller en annan sakägare.
- Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer ska få meddela närmare föreskrifter av teknisk natur för det elektroniska förfarandet.
- Lagändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2014. Några särskilda övergångsbestämmelser är inte nödvändiga.

De som berörs av förslagen är fastighetsägare, såväl enskilda som företag och organisationer. Naturligtvis berör förslagen även Lantmäteriet, de kommunala lantmäterimyndigheterna samt andra myndigheter som äger eller förvaltar fast egendom, byggnader eller andra anläggningar.

Utvecklingen av ett elektroniskt ansökningsförfarande medför vissa engångskostnader som belastar Lantmäteriet och lantmäterimyndigheterna. Speciella informationsinsatser om de nya reglerna blir aktuella. Information om ändringarna kan huvudsakligen ske genom att den hålls tillgänglig via Lantmäteriets hemsida. Övriga kostnader bör lämpligen finansieras inom ramen för de avgifter som tas ut vid lantmäteriförrättningar.

På sikt torde lantmäterimyndigheternas kostnader för handläggning av ärenden minska, då myndigheterna slipper vissa arbetsmoment. Förslagen påverkar inte statens eller kommunernas finanser, eftersom lantmäterimyndigheternas verksamhet huvudsakligen är avgiftsfinansierad.

För en sökande medför det nya ansöknings sättet minskat arbete. Färdiga handlingar behöver skickas per post till lantmäterimyndigheterna. Vidare kommer en sökande sannolikt inte behöva komplettera bristfälliga ansökningar i samma utsträckning som tidigare samtidigt som detta kan ske i en smidigare form.

Det kommer även fortsättningsvis att vara möjligt att ansöka om lantmäteriförrättning genom en sedvanlig pappershandling.

Förslag till lag om ändring i fastighetsbildningslagen (1970:988)

Härigenom föreskrivs i fråga om fastighetsbildningslagen (1970:988)¹ dels att 4 kap. 8, 9 och 13 §§ ska ha följande lydelse, dels att det i lagen ska införas tre nya paragrafer, 4 kap. 8 a, 8 b och 8 c §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

8 §²

Ansökan om fastighetsbildning görs *skriftligen* hos lantmäterimyndigheten.

Muntlig ansökan som görs vid förrättningssammanträde *skall* dock godtas, om den väckta frågan lämpligen kan prövas vid samma förrättning.

Sökanden *skall* ange den åtgärd som han önskar genomförd samt uppge den eller de fastigheter för vilka han för talan. I den mån det kan anses skäligt att sökanden skaffar uppgifter *därom* eller sådana ändå är tillgängliga för *honom*, *skall* han också ange de andra fastigheter som saken angår *ävensom namn och postadress beträffande* fastighetsägarna samt de innehavare av servitut, nyttjanderätt eller rätt till elektrisk kraft som kan beröras av åtgärden.

Ansökningshandling *skall* vara egenhändigt undertecknad av sökanden eller hans ombud.

En *ansökan* om fastighetsbildning ska göras *i pappersform eller i form av ett elektroniskt original* hos lantmäterimyndigheten.

En muntlig ansökan som görs vid förrättningsammanträde *ska* dock godtas, om den väckta frågan lämpligen kan prövas vid samma förrättning.

Sökanden *ska* ange den åtgärd som han *eller hon* önskar genomförd samt uppge den eller de fastigheter för vilka han *eller hon* för talan. I den mån det kan anses skäligt att sökanden skaffar uppgifter *om detta* eller sådana ändå är tillgängliga för *sökanden*, *ska* han *eller hon* också ange de andra fastigheter som saken angår *liksom sådana uppgifter som avses i 8 a § första och andra styckena som behövs för att myndigheten ska kunna komma i kontakt med fastighetsägarna* samt de innehavare av servitut, nyttjanderätt eller rätt till elektrisk kraft som kan beröras av åtgärden.

En ansökningshandling *ska* vara undertecknad av sökanden eller hans *eller hennes* ombud.

¹ Lagen omtryckt 1992:1212.

² Senaste lydelse 1995:1394.

Till ansökningshandling skall sökanden i huvudskrift eller styrkt avskrift foga de skriftliga handlingar som han innehar och som är av betydelse i saken.

Till en ansökningshandling ska sökanden i original eller bestyrkt kopia bifoga de handlingar som han eller hon innehar och som är av betydelse i saken. Om en handling ges in i form av en bestyrkt kopia får lantmäterimyndigheten begära att originalhandlingen uppvisas.

8 a §

En ansökan om lantmäteriförrättning ska innehålla uppgift om sökandens

1. personnummer eller organisationsnummer,

2. postadress och adress till arbetsplats samt i förekommande fall annan adress där sökanden kan anträffas för delgivning genom stämmingsman,

3. telefonnummer till bostaden och arbetsplatsen samt mobiltelefonnummer, med undantag för nummer som avser ett hemligt telefonabonnemang som behöver uppges endast om lantmäterimyndigheten begär det,

4. e-postadress, och

5. förhållanden i övrigt av betydelse för delgivning med honom eller henne.

Förs sökandens talan av ställföreträdare, ska motsvarande uppgifter lämnas även om denne. Har sökanden ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges.

Uppgifter som avses i första andra styckena ska gälla förhållandena när uppgifterna lämnas till lantmäterimyndigheten.

Ändras något av dessa förhållanden eller är en uppgift ofullständig eller felaktig, ska det genast anmälas till lantmäterimyndigheten.

8 b §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur en ansökan i form av ett elektroniskt original ska utformas, undertecknas och ges in till lantmäterimyndigheten.

En ansökan om fastighetsbildning som ges in i form av ett elektroniskt original, ska lämnas till ett mottagningsställe för elektroniska handlingar som lantmäterimyndigheten har anvisat.

En ansökan ska anses ha kommit in till lantmäterimyndigheten när den har anlänt till ett sådant mottagningsställe.

8 c §

En handling i ett fastighetsbildningsärende får ges in elektroniskt. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur elektroniska handlingar får ges in elektroniskt.

Om en handling som avses i första stycket ges in elektroniskt, ska den elektroniska handlingens överensstämmelse med originalet vara bestyrkt. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur elektroniska handlingar bestyrks.

9 §

Om en ansökan inte uppfyller föreskrifterna i 8 §, eller i övrigt är ofullständig, kan lantmäterimyndigheten förelägga sökanden att avhjälpa bristen.

Om lantmäterimyndigheten har beslutat att sökanden ska betala förskott på förrättningskostnaderna innan ansökan tas upp till prövning, kan sökanden också föreläggas att fullgöra denna skyldighet.

Om en ansökan inte uppfyller föreskrifterna i 8, 8 a eller 8 c §, eller i övrigt är ofullständig, får lantmäterimyndigheten förelägga sökanden att avhjälpa bristen.

Om lantmäterimyndigheten har beslutat att sökanden ska betala förskott på förrättningskostnaderna innan ansökan tas upp till prövning, får sökanden också föreläggas att fullgöra denna skyldighet.

Förrättningslantmätare *och* god man får *ej* vara ombud för eller biträde åt sakägare vid den lantmäterimyndighet som han tillhör. *Ej heller får den vara ombud eller biträde som tagit befattning med saken i sin tjänst eller såsom ombud för eller biträde åt sakägare med motstående intresse.* Detsamma gäller *beträffande* den som står i sådant förhållande till förrättningsman som avses i 4 kap. 12 § rättegångsbalken.

En förrättningslantmätare eller en god man får *inte* vara ombud för eller biträde åt sakägare vid den lantmäterimyndighet som han tillhör. *Den som har tagit befattning med saken i sin tjänst eller såsom ombud för eller biträde åt sakägare med motstående intresse får inte heller vara ombud eller biträde.* Detsamma gäller den som står i sådant förhållande till förrättningsman som avses i 4 kap. 12 § rättegångsbalken.

En skriftlig fullmakt behöver inte visas upp annat än om lantmäterimyndigheten anser att det behövs.

I övrigt gäller 12 kap. rättegångsbalken i tillämpliga delar.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2014.

³ Senaste lydelse 1995:1394.

Förslag till lag om ändring i lagen (1971:1037) om äganderättsutredning och legalisering

Bilaga 2

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (1971:1037) om äganderättsutredning och legalisering ska ha följande lydelse.

2 §¹

Äganderättsutredning sker vid förrättning, som handläggs av lantmäterimyndigheten.

Om äganderättsutredningen är av betydelse för en annan förrättning som handläggs av lantmäterimyndigheten, får myndigheten handlägga äganderättsutredningen och den andra förrättningen gemensamt

Bestämmelserna i 4 kap. 1–7, 12 och 13 §§, 14 § första och fjärde styckena, 16–23, 28 och 29 §§, 30 § första stycket samt 31 och 33–40 §§ fastighetsbildningslagen (1970:988) tillämpas också i fråga om äganderättsutredning.

Lantmäterimyndigheten *skall* underrätta den eller de kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom plan- och byggnadsväsendet om tid och plats för sammanträden, om en sådan nämnd kan antas ha ett intresse i ärendet.

Bestämmelserna i 4 kap. 1–7, 8 c, 12 och 13 §§, 14 § första och fjärde styckena, 16–23, 28 och 29 §§, 30 § första stycket samt 31 och 33–40 §§ fastighetsbildningslagen (1970:988) tillämpas också i fråga om äganderättsutredning.

Lantmäterimyndigheten *ska* underrätta den eller de kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom plan- och byggnadsväsendet om tid och plats får sammanträden, om en sådan nämnd kan antas ha ett intresse i ärendet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2014.

¹ Senaste lydelse 1995:1401.

Förteckning över remissinstanserna

Efter remiss har yttranden över förslagen i Lantmäteriets rapport inkommit från Svea hovrätt, mark- och miljööverdomstolen, Nacka tingsrätt, mark- och miljödomstolen, Domstolsverket, Datainspektionen, Statens fastighetsverk, Fortifikationsverket, Länsstyrelsen i Uppsala län, Länsstyrelsen i Värmlands län, Kungl. Tekniska Högskolan, avdelningen för fastighetsvetenskap, Institutet för fastighetsrättslig forskning, Uppsala universitet, Statens jordbruksverk, Regelrådet, Trafikverket, Sjöfartsverket, Tillväxtverket, Affärsverket svenska kraftnät, Riksarkivet, lantmäterimyndigheterna i Göteborgs, Hässleholms, Sandvikens och Stockholms kommuner, Svenska Kyrkan, Fastighetsägarna Sverige, Mäklarsamfundet, Riksförbundet enskilda vägar, Svensk Energi, Sveriges advokatsamfund, Sveriges Jordägareförbund och Sveriges Kommuner och Landsting.

Lantmäterimyndigheten i Örebro kommun, Företagarna, IT- och Telekommföretagen, Lantbrukarnas Riksförbund, Näringslivets regelnämnd, Samhällsbyggarna, Svenska Bankföreningen, Svenskt Näringsliv, Sveriges Byggindustrier, Tekniska rådets förening och Villaägarnas Riksförbund har beretts tillfälle att yttra sig, men avstått från att lämna några synpunkter.